

Diplomlt 58

370329

5.

Kivi, Karl

29 märts 38

284

13. peatükk.

Märidepanemine väinades.

II laagi rahukonverentsil räägiti ka sellest, kas on lubatud
 märide panemine väinades. Mingit kindlat tulemust selles küsi-
 muses ei saavutatud. Holland esines uurimis komisjoni järgmise
 ettepanekuga¹⁾ - lähelgi juhul ei tohi sulgeda lähendust kahe ulga-
 mere vahel, ainult eripöletud peavard täitma sõdjate erikor-
 raldusi. Üksmeid ollevaid korrutajaid väinade üle ei tohi
 muuta. See säte poleks kolmanud väinu, mis on punktterritoriaal-
 sed ning mõhred separatist karutatakse vaid rahvuslineus
leevsõiduks. Kind mitmet poolt avaldab arvamust, kas kon-
¹⁾ Wehberg, lnc. 83.

võeti ilmselt on järele selles küsimuses ning kas võidakse tervastada ühe osa väinade kohta (miliste kohta kokkulepped puuduvad) otsustid.

Samarõhe õnnestas Rahuvahelise õrguse instituutl saavutada selgust selles küsimuses. Pariisi sessioonil esines Ed. Rolin ettpanekuga¹⁾ keelata iselohkevate kontaktmanide panek väinades, milised viivad ulgumere. Kaufmann soovitas seevõte pan-na kehtima vaid erapooletute kohta, ent sõdijate suhtes nägi ette eri reegleid. Ka Fauchille'i näite tema mõistajaõrguse kavandis, mis ta 1912 a. esitas instituutle, mille järele oleks keelatud mi-nidepanek väinades, ebaõnnestus. Paljud komisjoni liikmed olid hoopis vastupidisel arvamusel, kelledest üriti Meurer toonitas²⁾ et miinid on väga tähts sõjavahend nõrkadele ja neid ei saa su-pänant jätta mõruxord kasutamata ka rahuvahelisis väinades. Fau-chille jäi aga oma seisukohale ning arvas, et rannaväinade enda-

¹⁾ Wehberg.

²⁾ op. cit.

kaitses on selle läbi tõhusalt kindlustatud, kui neile lubatakse
 ankrusekinnitused minid.

Samal konverentsil soovitas Ed. Rolin janna pearohke erapoo-
 letate üldstele kauplemisshuvidele ning kuulata ära minide taanta-
 mine rannades ja väinades. Sellele vastates püüdis den Beer
 Portugal näidata, et Ed. Rolin'i poolt soovitatud reed ta-
 hendans viirde enesekaitsevahendite püramist ja see oleks õiges-
 tatud vaid siis, kui samal ajal neutraliseeritakse kõik väinad.

Ulatorkruu eeltood on tennud selle komisuse laendamiseks
 Schücking¹⁾-Väina, milleks viivad suletud mere ning
 sellised, mis ühendavad küll algumerid, kuid mida kasuta-
 takse vaid rahvuslikuks laevastikuks, sõidame minidega
 sulgeda. Väinade sees, milleks ühendavad algumerid ning
 milleks kasutatakse rahvusvaheliselt, eraldab ta kolm gruppi:
 Esitens väinad, mis rogu oma püramist univad sellist laevast,
 et mõlemapoolsete rannamerede vahele jääb veel algumerid.
¹⁾ Schücking, Die Verwendung von Minen im Seekrieg (Wehbergi
 järel).

Siin rehtivad ülalised põhimõtted - juhul, kui kaldarigid on erapoodetud, võib panna mine vaid väna ulgumere osal. On aga kaldarigid sõdjad, siis peab jätma laevasõiduks igal juhul tee. Teisens väinad, mis rogu oma ulatuses moodustavad territoriaal mere. Ka siin peab hoolitsema, et erapoodetute laevasõidule oleks võimaldatud läbipääs. Kolmandaks väinad, mis osalt on randa ligid, et jääb üle ulgumere, osalt aga kujunduvad vaid territoriaal mere. Siin peab Schücking'i järel rakendama mõlemad eelnõu gruppide juhul toodud põhimõtteid. Seega Schücking ei võimalda ühelgi juhul absoluutset miinimumet, vaid ainult relatüvset.

Selle probleemi lahendamisel tuleks Wehberg'i järel¹⁾ lähtuda versuuchart - sõdjade õigus on kõrgem kui erapoodetute õigus, millest põhimõtet Saksamaa ka teostas maailmasõjas järjekindlalt, kuid mis temale lõppude lõpuks väga kalliks maksma läks. Wehberg'ile näib, et igal juhul ei piisa Schücking'iga.
¹⁾ Wehberg, Ürk. 86.

king'i soovitud relatiivest minitorrest, vaid teeb tarvitada
 absoluutset. Suurt laevastiku eiv julge vundaja taotleb igal
 juhul, vaatamata suurele kaotusele, läbimundu minitorrest. Kui
 lähe viigi eeresäilitamiseks igal läbimunde vältimine on eluke hu-
 nya, kas saab siis talle kulata sellist minitorrest, mis korab dra-
 läbimunde? küsib Wehberg? Absoluutse minitorre läbimunde lä-
 bi saab ka justatud vaid unidealistse laevast, kuid võib raa
 võidarese sellega paasta haringut. Toelikut püüab iga sõdija
 austada nupolju kui võimalik erapooletu õigusi ning võimal-
 dada nende kaubalaevadele läbimunde (määratlemas)as toimiti küll
 väga paljudel juhtudel just viti vastu sellele põhimõttele ning
 seda just viti kehvade, saarlaste, poolde, mida müüdiigi oli. lü-
 tis õigustada sõjaliste tarvetega).

¹⁾ Wehberg, lkr. 86.

17. peatükk.

Kaitseta linnade pommitamine.

Linnade pommitamisel laevastiku poolt võib teoreetiliselt tekkida kahtlus, kas rakendada maa- või merejõja põhimõtteid. Seit hantsoja's võideldakse vaenlase laevastikuga, siin aga rünnatakse kindlat maad. Max Huber ütles, et maasõjas on eriomandus kaitstud, arvestades asja olemist, mitte maa- väge kui nütugust. Seepärast peab rakendatama maasõja norme. Entsi kindlustatud linnade pommitamisel tuleb rakendada täielikult ring erandite maasõja norme. Kindlustamata linnade suhtes voeti vastu II Haagi rahukonverentsil „Kon-

ventsoon pommitamise kohta meenõudude poole sõja ajal. ("IX konv.)
 Haagi konverentsile lootatud karand oli kujundatud ameerika
 naval war code'i sätete järel. Juba Brüsseli konverents 1874 a.
 oli tegeleud karteta linnade pommimisega. 1896 a. raudis
 Rahvusvahelise õiguse mitu aastat samasugust kartet meenõudades.
 I Haagi konverentsil soovitati konvulsi vord meenõudades koh-
 ta.

Haagi IX konventsiooni 1. art. 1. lõige seab pommitada lau-
 ventseel karteta sadamad, linnu, kallasid, elamuud ja hooneid. Kas-
 tandina Rahvusvahelise õiguse mitu aastat projektile ei tuustatud
 seda, mida tuleb mõista sõra, "karteta" all, nii et seda tuleb
 otsustada igal üksikjuhul õiglaste arvanemist mööda. Kas an-
 sinate maade kindlustatud kohtade bend pole võimalik põhjust
 võimalik. Selline seisund pole rahuldav, kiravad Wehberg kui
 ka Hartig, Süski selle mõiste tõlgendamises kirame Ha-
 gi vaidlusist mõningaid viiteid. Den Beer Poortu-
 Scott, The Hague Peace Conferences of 1899 and 1907.
 (Wehberg'i järel).

ga e l'; järele tuleb kaitseta linnade all mõista vaid sellised
linna, müüsed on isegi kaitsitud, kargi kaldad, kus linn avale,
on kaitsitud. Paljast linna kindlustamise tõlgart ei piisa, kuidas-
ki 2. artikli sätte järel võidakse kaitsuda sellised kindlusti-
sed. Linn peab olema või tegelikult kaitsitud, s.t. sama peab
olema määratud garnison.

Uht parnonda ei tohi 1. art. 2. lõne järel panna ams-
uksi sel põhjusel, et tema sadamate ette on pandud veesõidud
automaatselt lõhnevad kontaktmine. Sisa tegevd Suurbritan-
nia, Prantsusmaa, Saksamaa ja Jaapan reservatsioonid. Tõu-
take pole just õige sellist müüsidega kaitsitud parnonda ka-
sitada kaitsena. Kui parnond tahab kaitsuda kaitsetu
erist sõjavõtta, siis peab ta loobuma igarugusist kaitsist.
Samuti peab sõdi järele juurdepääs sellisesse linna olema raba,
renoi sellises, et igal ajal saada informeeritud sellisest
Wehberg.
2) op. cit.

oma kartseta olekut. Seda tarvitab müridepanemine. Kuid prak-
 tiliselt järelehoitvalt tuleb võtta arvesse, et vaenlane ei saa mitte loo-
 luda müridepanemist piki rannu oma randa ning konventsiiooni
 kaotaks oma tähenduse, kui takta näha müridepanemise tõigas
 kartitud olekut konventsiiooni mõttes.

Tähtsamat konventsiiooni 1. artikliga tunnustati lõppu print-
 sipi, millele varem väga palju vastu on vaieldud. 1866 a. pom-
 mitasid hispaanlased Valparaíso, 1806 a. inglased Kopenha-
 genit. 1882 a. kartes karteta linnade pommitamist ajavoo-
 jas *Revue des deux mondes* admiral Aube.

2. ja 3. artiklil sisalduvad lubatavad erandid 1. artikli
 üldpõhimõttest. Art. 2 lubab pommitada sojalisi kindlusi, so-
 ja- või meriasetisi, relva- või sojamatjapalidatuid (ka tõe),
 trossidurid ja seadeid, mida võib kasutada vaenlase laevastiku
 või sojaste tarvidusteks, samuti sadamag olemeid sojalavale. See
 säte järgneb merisõja erulist reloomust. Maasõjas võidakse sel-
 lised sojalised asutused kiitsalt vallutada pommitamisega asu-

nata, merisõjas aga sunnivad väga tihti asjapolud, kas aja või ja-
jalma määras puudusel sellised asutised, mis asuvad lamendatus-
ses, kantama. Pommitamise võt alata alles siis, kui kõik teised
vahendid pole saavutanud tagajärgi ja kohalikud võimud reele
antud erilise tähtsaga jooksul seadid ne pole kontinuit. Täna-
sel juhul ei vastuta komandör kahjude eest, mis võivad tekkida
pommitamisel. Inglise juristid tähelepanu sellele, et teatud olun-
dis pole võimalik seltsi kohalikele võimudele teatamine, näst.
kui tegemist on sadamaga, sulgunud laevastiku kaitsemisega
ning ulgumerelt on tulemas sulgunud maadade abi. Sepäranst
määrab 2. art. 3. lõige: „Kui sõjaline vajadus, nõudes vintama-
tut teotsemist, ei võimalda tähta ja andmist, siis loetakse, et need
pommitada kartetud linna rehts edasi naga juhul, mis toodud
reerolva artikeli esimeses lõikes ja komandör on kohustatud võt-
ma tarvitusele kõik vajalikud abinõud, et selline linn kannu-
teks pommitamisest võimalikult rahe.“

3. artiklil ütleb: „Karteta sadamate, linnade, külade, ela-

mete või ehitiste põmmitamise on lubatud pärast erilist teatamist, mis kohalikeud võimud, hoiatatud vormide nõudmisega, kuulduvad allumast taitamete või tagavarade rekurveerimisele, mis on vajalikud talajal meesjoududele, milised asuvad selle paikkonnas.

Selised rekurveerimised peavad vastama paikkonna võimalustele. Neid võidakse nõuda vaid tähtsate meesjoudude komandöri loal ning nende peab maksutama võimalikult puhtas rahas; vastasel korral antakse nende vastu kvititsungid. Selle sätte vastu vaidles Oxfordis enamik Rahvanahelise õiguse instituudi liikmeid, poolelt olid peamiselt sakslased.

4. artiklil räägitakse kaitseta sadamate, linnade, külad, elanike ja ehitiste põmmitamise raheliste kontributsioonide mittermaksimise pärast. Kaagi konvents ei tahtnud võtta tegeleda probleemiga, kes on lubatud kontributsioonidel meritorje. Igatahes ei Wehberg.

võrreldes järele analoogselt rakendada maasõja põhimõtteid. Weh-
 bergi järele tuleb maasõjas kontributsioon ja rekvizitsioon
 vaadelda teineteisega võrdseina. Merisõjas on see aga hoopis teisiti.
 Laevastik võib küll vajada elatustarbed. Kuid raharõudmine
 elatustarvete ostmiseks pole osaliselt õigustatud seepärast, et lae-
 vastik pole mitte alati võimalik osta selliseid elatustarbed
 vaenlase maa-alalt. Seepärast on see küllalt õigustatud, kee-
 lata merisõjas kontributsionid. Nii on 4. artikeli sätte teie ees-
 tar vaherõudmisele. Samuti on keelatud pommitamise lunastus-
 raha mittearvamise pärast.

5. artiklil määrab: „Pommitamisel merisõjades peab
 komandor võtma tarvitusele kõik vajalikud abinõud, et säästa
 nii palju kui võimalik ajaloosi mõlestumärke, raamatuid, pöo-
 reid, ras mõelduse teadusi, kunstide ja heategevust, haiglaid ja
 kooli, mis on koondatud haiged või haavatud, hirmunuga,
 et selliseid ja hooned ja kooli ei rakendata samaaegselt sõjala-

l. l. 96-97.

tere otstarveteks.

Elanikud on kohustatud reis matustumärke, hooned vii rooga-
müüjatele tähistama nähtavate märkidega, mis kujutavad enesest
sauri täismurruksel kalpe, jagatud diagonaaliga kaheks kolmnur-
gakes, millest ülemine on musta, alumine aga valget värvust.
Vastandne maasaja määrustele on siin teostatud, millest laadi
märkidega sätestatavad hooned peab näema.

6. artiklil: Väga arvatud jukud, kui sojalised nõuded seda
ei võimalda, peab vändava laevastiku komandör, enne kui ala-
ta pommitamise, tegema kogu temast sõltur, et horatada
kohalike viine." 7. artiklil keelab libeda rüüstata linna või
paikonda, peigi kui see on vallutatud viimasega.

Nähteldud konvents, on tähtselt tundeust edasamme sõ-
jajärges.

Üldiselt kehtivad Kaegi maasaja määrustele normid ka
metsajes, esineb vaid mõningad erineusi. Nii on vastandina
Maasaja määrustele art. 25f metsajes võõra lipu tähta-

mine lubatud. See võib olla kas meelelise või erapooletu viigi
lipp. Kuid sõjalaher peab enne ühmarvale või priisõrguse teosta-
misele arumit näitama oma õiget lippu. Õiguspölitiliselt asjale
vaadates tuleks ka meesõrgas lõpu kuni jasti tarustemise keld' keltma
panna, kirial Kunz. Sõjalaher võib oma kahureid ja muud rel-
ventust ring tunnuseid mäsiceerde, et end tundmatuks teha, samu-
ti vanjata end sutsurastega.

Need oleksid meesõrgas lubatud sõjalaherale.

J. L. Kunz, Chr. 122.

mid. Need kasutasid esmanordelt Itaalia-Itiigi sõja ajal 1911-12
 Itaallased vaatluse abistusel, samuti proklamatsioonide levitamiseks
 ja pommide põlalamiseks. Ka järgnes Balkani sõjas
 1912-13 a. kasutati aeroplaane.

Maasõjades esines lennukite kasutamise ennetamatus
 ja senikõuldamatus ulatuses. Ohjoud toimusid vaatluse vaenla-
 se võtete lüütmise üle, juhtisid rahuistuda, pommitasid vaenla-
 se väekoondisi, laagereid, sõjaväerajutisi, raudteid, jaamu, aga ka
 kahteta linnu, ühendasid laevu või arastarisid ja häntarisid allvee-
 laevu. Lennukite oha arenes veel suuremaks Itaalia-Messiina
 kooresõjades, nagu ka sellele järgnesid Hispaania kodasõjas, sa-
 muti Kaug-Idas jaanlaste kallalitungis Hiinal.

Ühapäeviseva ohjoudude tarvitamisega kerkis esile ohu-
 sõja seaduslikkuse küsimus. Ühelt poolt näeti, et ohuõude
kuulatus absoluutselt, kuna ta saadab kadaktu üldise julge-
 d Fauchille.